

SETSWANA PUOTLALELETSO YA NTLHA: PAMPIRI YA II
SETSWANA FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER II

Nako: 2½ Diura

Maduo: 100

ELA TLHOKO

1. Pampiri e, e na le ditsebe di le 5. Tsweetswee netefatsa gore pampiri ya gago e feleletse.
  2. Pampiri e, e na le dikarolo di le PEDI:

KAROLO YA A: Dikwalo tsa Porouse (60)
KAROLO YA B: Dikwalo tsa Tirisano (40)
  3. Araba dipotso tsotlhe ka Setswana, o dirisa tshwaraganyo le kgaoganyo ya mafoko, mopeleto le mareo a a kannweng ke Lekgotla la Bosetšhaba la Puo ya Setswana.
  4. Botswerere mo kwalong, peong ya mabaka le mo thulaganyong ya dintlha, bo tla go tswela molemo.
  5. Botlhaswa le mokwalo o o sa buisegeng di tla go jela maduo.
  6. Araba dipotso di le THARO fela go tswa mo go tse TLHANO tse di boditsweng.
  7. Dipoelothuto tsa bobedi, boraro le bone: **Go buisa le go lebelela/bogela; go kwala le go tlhagisa; gammogo le tiriso ya puo.**
-

KAROLO A   DIKWALO**Mo karolong e, araba potso e le NNGWE fela ya tse PEDI tse di boditsweng.****1.1   POROUSE   MATHATA A BOTSHELO: Z.S. Kotsokoane****1.1.1   Buisa temana e e latelang, morago o arabe dipotso:**

"Bana ba gaetsho, ke letse ke dirile tiro ya mokatakata ka matswele. Ka re selo towe o ja tlhapedi, kgaitsadiarona o tlhona? Tlhomola o le utlwe. Ke bua jaana a fapaane motlhagare. E kete o ragilwe ke tumuga.

"Bathong!"

Bontlenyana a bua a tetesela mo sedulong. "Le ya tšhankaneng lona. Le dirile tiro e e masisi. Le tlile go rupa le bo le bo silela."

"Bontlenyana, o a tetesela. Ga o itumele fa leino le tswetswe ke leino?"

- (a) Ke mang mmui wa mafoko a, "Bana ba gaetsho, ke letse ke dirile tiro ya mokatakata ka matswele"? (1)
- (b) Ke mang yo e keteng o ragilwe ke tumuga? (2)
- (c) Neela semelo sa moanelwa yo o mo neetseng mo go (b) o bo o tshegetse ka lebaka go tswa mo pading. (2)
- (d) Tlhalosa ka boripana tiro e e masisi e e dirileng gore Bontlenyana a tetesele. (4)
- (e) Go tewa eng fa go twe, "leino le tswetswe ke leino"? (2)
- (f) Tlhalosa se se diragaletseng Bontlenyana fa a fitlha kwa gae. (4)

1.1.2

A tloga a lopa gore ba rapele thapelo ya boitshwarelo. Mmamogoloagwe a lopa Modimo gore a itshwarele Kedibone fa a ne a sa baya ngwana wa gagwe mo botshelong ba gagwe a bo a mo itlebola jaaka noga e itlebola".

Go tlhoka boikarabelo ga ga Kedibone mo kgodisong ya ga Mmabothata go mo dirile gore a feleletse le ena a se na maikarabelo ka botshelo jwa gagwe.

Dumela kgotsa o ganele mme o tshegetse ka dintlha go tswa mo pading. (15)

1.1.3   Khutsanyana e e sa sweng e letile monono. Buisa nopollo e e latelang, mme morago o tlhalose gore Mmabothata o feletse kae ka botshelo jwa gagwe.

"Sengwe gape se o sa se lemogeng ke gore botshelo jwa me jwa go nna mokidi yo o kgarakgatshegang bo fetile. Ke moitshepi. Ke tshela jo boswa jwa sekeresete. Lenyalo la ga mmemogolo le ntletse le namatshego."

(10)

- 1.1.4 Tshwenyana e e boboa bo ntlha e a ikilela. O ikaegile ka tlhagiso e, tlhalosa botshelelo jwa ga Kedibone mo lenyalong la gagwe go fitlha bosigo jo a neng a ngwegela lesea la gagwe.

(20)
[60]

KGOTSA

1.2 PADI MOIPOLAI: I.S. Leseiyane

- 1.2.1 Buisa temana e e latelang, morago o arabe dipotso:

Kwa makgoeng monna o ne a semelela ka natla. Mo kgwedding ya Seetebosigo moeka a botsa kgarebe gore mafoko e tla nna mafoko leng, ka gonne ga a bone sepe. Wa mosadi o ne a mo raya a re a se ka a fela pelo. Wa monna o bile a tla a ipotsa potso ya gore a jaana mmaagwe o ne a sa bue nnete. Moeka o ne a baya pelo a ntse a kgothadiwa ke Segoja. Se Segoja a neng a se itse pila e ne e le gore fa Moipolai a ka tlogela Makgaola, ga go na kgarebe epe kwa Kweneng e e neng e ka tsema mo morerong wa thatanong le Moipolai.

- (a) Moipolai ke ngwana wa bomang? Neela maina a batsadi ba gagwe. (2)
- (b) Ke mafoko afe a moeka a a botsang wa mosadi gore e tlaa nna mafoko leng? (2)
- (c) Ke eng se se neng se tshosa Segoja ka lorato lwa ga Moipolai le Makgaola? Tlhalosa o lebile semelo sa ga Makgaola. (4)
- (d) "Wa monna o bile a tla a ipotsa potso ya gore a jaana mmaagwe o ne a sa bue nnete." Ke eng se mmaagwe a neng a se buile jaanong a batla go se dumela, tlhalosa ka boripana? (3)
- (e) A gona mafoko a ne a diragala? Ka bokhutshwane tlhalosa se se diragetseng go netefatsa mafoko a mmaagwe moeka. (4)

- 1.2.2 Buisa nopolo e e fa tlase mme morago o bontshe gore ke nnete mmangwana o tshwara thipa ka fa bogaleng. Ikaege ka ditiragalo tsa ka moo moanelwa Phapaang o godisitseng barwedie ka teng.

Mo letsatsing la bobedi la kerese-mose, Makgaola o ne a ipaakanyetsa go boela makgoeng. Maitseboa o ne a biletsa mmaagwe fa thoko, mabapi le ntlha nngwe e ba kileng ba e bua. "Mma, kana o sa le o ntshepitsitse lerojana lengwe. A o sa ntse o gopola?"

"Ee ngwanaka, ke sa ntse ke gakologelwa. Ke ne ka tsaya kgang eo, ka e nnela fa fatshe, ka e isa kwa tlhogong. Ke ne ka tsaya tshwetso ya gore ke iketle pele, re se ka ra potlakela dilo. Go na le dikgoreletsinyana tse re tshwanetseng go leta gore di efoqe pele, kgotsa re lete gore nonyane e tsene mo serung, e bo e le gona re ka simololang. Fa re ka itlhaganelela dilo, bagaabo ba ka tla ba lemoga. Ka bokhutshwane, nte re lete a nyala pele, fa e le gore o a nyala.

(15)

- 1.2.3 E rile go fetsa dipuo tsa gagwe, a boela mo dikobong. O ne a boeletsa kgang ya ga Moipolai, mowa le mogopolo wa gagwe di ne di khuduega. Ga a bolo go eletsa go tshola ngwana le lekau la gagwe la ntlha la mmala, mme ga se ka ga direga sepe. Lekau le bile la tswa le tse di tswang. O lekile go tlhomaganya makau, basweu ba le moo, go fitlha a wetsa menwana ya diatla le maoto, mme go ntse go retela."

Ke mang yo go buiwang ka ga gagwe? Tlhalosa ka moo maano a sa siteng ka teng, o lebile ka moo moanelwa a rarabolotseng bothata ba gagwe ka teng.

(10)

- 1.2.4 Tlhalosa seabe sa ga rraagwe Moipolai mo botshelong jwa ga Moipolai. A Ntlhaapelo o tshamekile karolo ya gagwe ya botsadi ka maikarabelo go bona gore morwae o gola sentle go nna monna yo o ka kgonang go ikemela ka boena mo botshelong?

(20)

[60]

60 maduo

KAROLO B   DIKWALO TSA TIRISANO**POTSO 2   LEKWALO LA BOTSALANO**

Araba e le NNGWE FELA ya dipotso tse di latelang, e leng 2.1 kgotsa 2.2. Karabo ya gago e felele fela mo tsebeng e le nngwe, ke gore, e nne boleele jwa mafoko a le 120–150 bo akaretse aterese, ditumediso, mmele le bokhutlo.

2.1 Tsala ya gago ga e a falola mophato wa bolesome le bongwe. Se e nnile setlhabi mo go ena mo e leng gore o lekile go ipolaya. Mo kwalele lekwalo jaaka tsala o mo rotloetse gore a se ineele, o bo o mo kgothatse go boeletsa mophato o.

KGOTSA

2.2 Ntlo ya gaeno e wele ka ntlha ya merwalela e e neng e padimotse tikologo ya lona. Jaaka e le wena yo mogolo mo lelapeng ka le se na batsadi, kwalela ba Lefapha la Katlaatlelolago lekwalo o ba kope thuso ka le se na manno.

[30]**POTSO 3   DIKWALO TSE DIKHUTSHWANE LE TSE DILEELE**

O moagi yo o tshwenyegileng ka bokamoso jwa naga ya lona ka ntlha ya ditshupetso, dikhuduego le dikgogakgogano tsa makoko a a farologaneng a dipolotiki. Kwala mmuisano magareng ga gago le moeteledipele wa lekoko le le busang.

Boleele jwa sekwalwa sa gago bo akaretsa kagego e ka nna ya matseno, mmele le bokhutlo bo nne mafoko a a magareng ga 120–150.

[10]

40 maduo

Maduo otlhe: 100